

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget)

Redegørelse af 21/ 3 2000 om styrkelse af OSCE, herunder Parlamentarikerforsamlingens rolle.

(Redegørelse nr. UF 2).

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): OSCE's topmøde i Istanbul i november 1999 bekræftede den generelle politiske støtte til Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa. Der blev vedtaget et Charter for Europæisk Sikkerhed, der fremover vil være rammen både for organisationens eget arbejde og for samarbejdet med andre euroatlantiske organisationer. Topmødet bekræftede også, at OSCE i dag i høj grad er en operationel organisation, der udfører vigtige praktiske opgaver med henblik på konfliktløsning og konfliktforebyggelse i Europa. Organisationens egne operationelle instrumenter blev også styrket.

Den danske regering vil fortsat arbejde aktivt for en styrkelse af OSCE. Danmark vil også fremover være en aktiv bidragsyder til organisationens operationelle, konfliktforebyggende arbejde. Der er i år 2000 vigtige opgaver i en række områder, bl.a. i forbindelse med afholdelse af valg i Kosovo og Bosnien-Herzegovina. Det er ligeledes forhåbningen, at OSCE igen vil få en rolle at spille i Tjetjenien. Også inden for OSCE's menneskelige dimension vil Danmark fortsat være aktiv. Prioriteterne er blandt andet fremme af ligestilling og bekæmpelse af tortur.

OSCE's Parlamentariske Forsamling har i de senere år – ikke mindst under det danske OSCE-formandskab i 1997 – fået gode muligheder for øget deltagelse i organisationens arbejde. Forsamlingen har også selv gennem blandt andet sine demokratihold forbedret sine muligheder for at bidrage aktivt til rækken af OSCE-aktiviteter. Der er således gode forudsætninger for et endnu tættere samspil mellem Parlamentarikerforsamlingen og OSCE's mellemstatslige organer.

1. OSCE I DET NY ÅRTUSINDE.

OSCE's grundlæggende princip har siden Helsingfors-slutakten fra 1975 været sammenhængen mellem respekten for den enkelte borgers rettigheder og den internationale sikkerhed.

Heri ligger også nøglen til OSCE's rolle i forebyggelse af konflikter i dag. Det er i stadig højere grad gennem det civile, konfliktforebyggende arbejde, at OSCE således yder sit bidrag til europæisk stabilitet og samarbejde. Det er blevet kaldt »forebyggelsens kultur«.

OSCE råder over flere virkemidler: fra almen fremme af respekten for den enkeltes rettigheder, over bistand til opbygning af demokratiske institutioner, og frem til indsættelse af internationalt personel i krise- og konfliktsituationer. Også efter en konflikt må det internationale samfund påtage sig en lang række forskellige opgaver for at sætte de nødvendige demokratiserings- og forsoningsprocesser i gang. Her yder OSCE ligeledes vigtige bidrag. OSCE's Højkommissær for Nationale Mindretal og OSCE's Kontor for Menneskerettigheder og Demokratiske Institutioner (ODIHR) er aktive partnere i en række europæiske landes omstillings- og demokratiseringsproces. OSCE bidrager således både til konfliktforebyggelse og konfliktløsning og til den mere langsigtede indsats for stabilisering og demokrati i Europa.

Organisationen er massivt til stede i en række af Europas potentielle kriseområder, f.eks. gennem de 3.000 medarbejdere i Det Vestlige Balkan. Det er et »stille arbejde«, der tager tid. Også den vellykkede, endelige afvikling af det russiske radaranlæg i Skrunda i Letland kan nævnes som et nylygt resultat af OSCE's stille diplomati i Danmarks eget nærområde.

10 år efter murens fald står OSCE stadig som garanten for bredden i det europæiske samarbejde. Organisationen har sin særlige styrke i at samle alle europæiske lande, såvel i som uden for de igangværende udvidelses- og integrationsprocesser og på tværs af alle særlige tilhørsforhold.

Danmark er en aktiv deltager i OSCE-samarbejdet, i forlængelse også af indsatsen under det danske formandskab i 1997. Det danske engagement i europæisk konfliktforebyggelse og genopbygning er baseret på OSCE's principper om demokrati, velfærd og respekt for menneskerettighederne. Danmark bidrager både direkte gennem OSCE, gennem andre organisationer og bilateralt. Danmark er endvidere foregangsland, når det kommer til særlige bistandspolitiske instrumenter som Freds- og Stabilitetsrammen og Det Internationale Humanitære Beredskab. Disse instrumenter er – hver på deres område – særdeles velegnede til målrettede operationelle

indsatser for konfliktforebyggelse og genopbygning.

Freds- og Stabilitetsrammen, FRESTA, der oprettedes i 1999, udgør således et bistandspolitisk instrument til fremme af respekten for menneskerettigheder samt genopbygning og konsolidering af civilsamfundet. FRESTA-midlerne bruges aktivt til at fremme OSCE's målsætninger, blandt andet gennem ODIHR. FRESTA udgør således et vigtigt nyt element i spektret af danske udenrigspolitiske instrumenter til forebyggelse af konflikter i Europa.

Danmarks Internationale Humanitære Beredskab, IHB, der oprettede i 1994, er bl.a. rammen om de danske personelbidrag til OSCE's missioner. Gennem IHB's fortegnelser over dansk personel, der med kort varsel kan stilles til rådighed for internationalt arbejde herunder indenfor OSCE, sikres, at Danmark hurtigt kan bidrage med velkvalificeret personel til missionerne. Erfaringen viser, at netop hurtigheden af indsatsen er vigtig for effektiviteten i det konfliktforebyggende arbejde. IHB har også på mange måder været inspirationskilden til OSCE's nye REACT-beredskab, som skal gøre OSCE i stand til hurtigere at udsende civilt personel fra medlemslandene.

2. CHARTERET FOR EUROPÆISK SIKKERHED.

Med Charteret for Europæisk Sikkerhed fra topmødet i Istanbul bekræftede OSCE sit normmæssige grundlag og gjorde sig samtidig klar til det 21. århundrede. Charteret fastslår, at de fleste trusler mod den fælles sikkerhed i Europa udspringer af manglende overholdelse af OSCE-forpligtelserne. Charteret giver samtidig sine bud på, hvordan disse trusler skal imødegås.

Forhandlingsprocessen om Charteret blev præget af uenighed mellem en række vestlige lande og Rusland på baggrund af kriserne i først Kosovo og siden Tjetjenien. Med udgangspunkt i beslutningerne fra OSCE's ministermøde i København i 1997 indeholder det endelige Charter dog en række centrale principper, som også har relevans for disse konflikter. F.eks. lykkedes det i Charteret at understrege udgangspunktet om, at trusler mod sikkerheden i lige høj grad hidrører fra kriser internt i stater som fra kriser mellem stater. Dermed er interne kriser i OSCE-området fortsat et fælles europæisk problem. Det blev ligeledes atter fastslået, at overtrædelse af OSCE-forpligtelserne er et anliggende ikke

blot for den pågældende stat selv, men for alle deltagerstater. OSCE-staterne kan fortsat ikke påberåbe sig »indre anliggender« til afvisning af det internationale samfunds berettigede interesse. Organisationen er dermed på linie med den udvikling, der kan spores internationalt i disse spørgsmål, og som har fået særlig styrke efter kriserne i Kosovo og Østtimor.

Samtidig bør det dog understreges, at OSCE arbejder på grundlag af enighed. Organisationen har ikke selv midler til rådighed, hvorved respekt for grundlæggende principper kan gennemtvinges. OSCE's styrke ligger i rollen som normdanner og i det operationelle arbejde for konfliktforebyggelse og opbygning af demokratiske institutioner.

– *Samarbejde mellem de euro-atlantiske sikkerhedsorganisationer.*

Europæisk sikkerhed præges i stadig større grad af et samarbejde mellem forskellige organisationer, der har forskellige handlemuligheder og kompetencer. Charteret fastslår gennem Platformen for Kooperativ Sikkerhed, at demokrati og stabilitet i Europa skal være et fælles ansvar for organisationerne. Ingen organisation overordnes en anden, ligesom der heller ikke er tale om en permanent arbejdsdeling imellem dem. Derimod satses på pragmatisk samarbejde og udnyttelse af organisationernes særlige fordele og kompetencer. Det fastslås, at organisationerne skal leve op til OSCE's forpligtelser – eller med andre ord: der skabes en fælles norm for europæisk samarbejde. Platformen opfordrer til, at samarbejde og koordination i krisesituationer udbygges, og at samarbejdet i felten forbedres gennem løbende informationsudveksling, sekundering af eksperter for eksempel fra Europarådet til OSCE's missioner, udnævnelse af forbindelsesofficerer, udvikling af fælles projekter og aktiviteter samt en fælles træningsindsats.

Når en række internationale organisationer arbejder side om side i Bosnien-Herzegovina eller i Kosovo, bliver platformen udmøntet i praksis. Det kan gøres endnu bedre og mere effektivt, f.eks. i et tættere samarbejde mellem OSCE og Europarådet. Ved et bredere samarbejde kan den enkelte organisations kompetence udnyttes fuldt ud, og overlappning undgås. Den internationale indsats bliver dermed mere effektiv.

EU spiller en særlig rolle i dette samarbejde. EU er allerede en hovedbidragyder til OSCE's missioner, og vil gennem sine egne fremtidige

instrumenter til ikke-militær krisestyring kunne indgå i et nyt samspil med OSCE.

- Styrkelse af OSCE som organisation.

For at OSCE selv kan blive en endnu mere effektiv partner i dette samarbejde, lægger Istanbul-charteret op til en styrkelse af organisationen selv. Danmark arbejder aktivt for denne styrkelse. REACT (Rapid Expert Assistance and Co-operation Teams) giver OSCE bedre mulighed for hurtigt at sende folk fra sekunderende lande i felten, når en konflikt truer. Der bliver også mulighed for hurtigere at udsende den civile del af fredsbevarende operationer. Holdene vil endvidere kunne være frontløbere ved udsendelsen af større OSCE-missioner i fremtiden. Forberedelserne er i fuld gang, med opbygning af bl.a. databaser over nationale eksperter inden for forskellige sektorer. REACT ventes fuldt operationsdygtigt denne sommer.

OSCE's sekretariat er endvidere blevet styrket i erkendelse af, at organisationen nu i langt højere grad er en feltorganisation. Den planlagte styrkelse af sekretariatet ligger i forlængelse af et udredningsarbejde igangsat under dansk formandskab. Et af de nye elementer er oprettelsen af et operationscenter, der vil stå for hurtig udsendelse af missioner.

OSCE vil i løbet af år 2000 skulle tage stilling til et nyt finansieringssystem. Opmærksomheden samler sig her om finansieringen af organisationens længerevarende missioner. Indtil 1997 foregik denne på frivillig basis, men under dansk formandskab lykkedes det at opnå enighed om en mekanisme for obligatorisk finansiering - Københavns-mekanismen, foreløbig for en treårig periode, der slutter ved udgangen af dette år. En række lande taler for en revision af mekanismen. Fra dansk side er det hensigten at deltage konstruktivt i disse genforhandlinger med henblik på at bevare et ligeligt og velfungerende obligatorisk finansieringssystem. Det bør først og fremmest undgås, at organisationen igen bliver afhængig af frivillige bidrag til sine store opgaver.

OSCE's menneskelige dimension.

OSCEs menneskelige dimension udgør nu som før det faste grundlag for organisationens moralske autoritet - både i kraft af forankringen af menneskerettighedsteksterne i Helsingfors-slutakten fra 1975 og de betydelige landvindinger fra tiden omkring Berlin-murens fald, herunder især København-dokumentet fra 1990.

Det er et felt, som fra begyndelsen har været en hovedprioritet i dansk OSCE-politik.

OSCE-forpligtelserne inden for den menneskelige dimension er usædvanligt vidtrækkende. De går videre end den hævdundne opfattelse af menneskerettigheder. Udtrykket »den menneskelige dimension« dækker en række forpligtelser, som OSCE-staterne har påtaget sig, ikke blot om at sikre fuld respekt for menneskerettighederne, men også for retsstatsprincipperne, demokratiets grundregler og demokratiske institutioner.

I de senere år er der ikke blevet føjet meget nyt til OSCE-forpligtelserne inden for den menneskelige dimension. Det har stået klart, at de gældende regler på de fleste punkter er tilstrækkelige, og at det nu er hovedopgaven at få dem efterlevet i praksis. I lyset ikke mindst af Kosovo-konflikten indeholder Charteret for Europæisk Sikkerhed fra OSCE-topmødet i Istanbul i 1999 en stærk fordømmelse af etnisk udrensning og en generel omtale af vigtigheden af at respektere de nationale mindretals rettigheder. Bestemmelserne om den menneskelige dimension er også et vigtigt udtryk for OSCEs brede sikkerhedsbegreb. OSCE's tilgang bygger på samarbejde. Sigtet er at tilbyde støtte til stater, der har problemer med at leve op til forpligtelserne snarere end at isolere dem. Denne støtte ydes blandt andet gennem OSCE's tilstedeværelse i nogle af de pågældende lande.

I de senere år har OSCEs arbejde på dette område især bevæget sig ad to spor.

Det ene spor består i regelmæssige drøftelser på en række særlige møder af staternes overholdelse af OSCE-forpligtelser. De er tema-baserede og har ikke karakter af en konkret gennemgang af, hvordan hver enkelt OSCE-stat lever op sine forpligtelser. Som et resultat af det danske OSCE-formandskab fik NGO'er i 1998 adgang til at tale på disse møder på lige fod med OSCE-staterne og internationale organisationer.

Blandt de emner, som man fra dansk side følger særlig nøje ved disse møder, er ligestilling og bekæmpelse af tortur. Det har været medvirkende til, at OSCE har fået en rådgiver for kønsaspekter, og at ODIHR har oprettet et panel vedrørende tortur.

Man har fra dansk side stræbt efter at give ligestilling en mere væsentlig plads i OSCE's arbejde. Denne indsats sigter på såvel ligestilling som led i demokratiseringsprocessen i OSCE-staterne som kvinders situation i kriser og konflikter. Denne indsats gælder også OSCE-insti-

tutionernes eget forhold til ligestilling. Det var et dansk initiativ, som lå bag vedtagelsen af de grundlæggende OSCE-forpligtelser om kvinders rettigheder på et OSCE-møde i Moskva i 1991. Under det danske OSCE-formandskab blev der på dansk initiativ afholdt et seminar om kvinders rolle i samfundet i efteråret 1997. Dette møde gav stødet til, at OSCE siden da har beskæftiget sig langt mere med ligestilling. For øjeblikket drøftes indgående en såkaldt »gender action plan«, der fremover vil bidrage til at give kønsaspekterne en fremtrædende plads i organisationens virksomhed.

Det andet spor i OSCEs arbejde med den menneskelige dimension er en del af den generelle udvikling henimod at være en operationel organisation. I 1992 fik OSCE en Højkommissær for Nationale Mindretal. I den egenskab har den tidligere hollandske udenrigsminister van der Stoel, ydet en stor indsats for at forebygge etniske spændinger, og hans virksomhed udgør en af OSCE's større succeser.

Under det danske formandskab fik OSCE derudover en repræsentant for frie medier. Embedets indehaver, den tyske politiker Freimut Duve, har siden da udført et energisk arbejde for at fremme respekten for mediefriheden.

Den konkrete overvågning af og bistand til en del af de stater, der har svært ved at overholde deres forpligtelser vedrørende den menneskelige dimension, varetages i praksis i et samspil mellem den stedlige OSCE-mission, Højkommissæren, ODIHR og evt. andre berørte institutioner.

3. OSCE'S INDSATS I EUROPÆISKE KONFLIKTOMRÅDER.

- *Det Vestlige Balkan.*

Konflikten i *Kosovo* blev et markant eksempel på, at manglende overholdelse af OSCE-forpligtelserne kan føre til en tragisk konflikt. Samtidig blev konflikten anledning til en del kritik af OSCE som europæisk sikkerhedsorganisation.

OSCE fik med Holbrooke-Milosevic aftalen i november 1998 til opgave at indsætte 2.000 civile verifikatører i Kosovo, der skulle overvåge overholdelsen af den række af FN-resolitioner, som præsident Milosevic hidtil havde ignoreret. Kosovo-Verifikations-Missionen (KVM), der var den største feltopgave for OSCE nogensinde, havde en afdæmpende virkning på parterne. OSCE kunne imidlertid så lidt som andre internationale aktører ændre det grundlæggende modsætningsforhold i Kosovo og forhindre op-

trapning af volden mod afslutningen af 1998 og i begyndelsen af 1999. KVM blev trukket ud af Kosovo få dage før NATO's militære kampagne blev indledt i marts 1999.

Nogle har set forløbet som et nederlag især for OSCE som organisation. En sådan vurdering er dog næppe berettiget. OSCE har ikke eksperitisen eller instrumenterne til at fungere alene i et miljø, hvor væbnet konflikt eskaleres. Forventningerne til OSCE bør sættes i forhold til organisationens forudsætninger.

I dag har OSCE i Kosovo hovedansvaret for spørgsmål med hensyn til menneskerettigheder og opbygning af demokratiske institutioner. Det gælder bl.a. udvikling af den demokratiske infrastruktur, herunder dannelse af politiske partier og civile interesseorganisationer, forberedelse og afholdelse af valg – sandsynligvis i efteråret år 2000 - overvågning af menneskerettighedssituationen samt opbygning af kompetence inden for domstolsvæsenet og den offentlige administration. OSCE medvirker desuden til etablering af en ombudsmandsinstitution og opbygning af uafhængige medier. OSCE er også ansvarlig for Kosovos politiskole, ligesom organisationen tager del i arbejdet i den nye fællesadministration for Kosovo, Joint Interim Administration Structure. Danmark har udsendt personale ved OSCE-missionen, bl.a. chefen for OSCE-missionens demokratiseringsenhed, Arne Piel Christensen.

I *Bosnien-Herzegovina* har OSCE forestået afholdelse af valg siden 1995. Når der holdes valg i år, skal de imidlertid alene overvåges af OSCE. Det er endnu et skridt fremad i en demokratisk proces, der har vist sig både vanskelig og modsætningsfyldt. Respekt for menneskerettigheder, herunder for mindretals rettigheder, og engagement i demokratisk genopbygning er fortsat ikke grundfæstet. Som den internationale tilstedeværelse og den internationale støtte efterhånden mindskes, vil parterne i højere grad selv skulle taget ansvaret for landets fremtid. Der må dog forudses behov for en aktiv OSCE-indsats i god tid fremover på organisationens kerneområder, ligesom der vil være brug for støtte fra organisationen i forbindelse med den tilbagevenden af flygtninge, som endnu har været sparsom. Danmark har udsendt personale ved OSCE-missionen i Bosnien-Herzegovina.

Mens de politiske betingelser endnu ikke er tilstede for, at *Forbundsrepublikken Jugoslavien* kan deltage fuldt ud i OSCE, er der til gengæld stort behov for en indsats til støtte for civilsam-

fundet ikke mindst i *Montenegro*. Med udgangspunkt i ODIHR's projektkontor i Podgorica i Montenegro, der blandt andet finansieres af Danmark, gennemføres således en række projekter med sigte på at støtte udviklingen af et demokratisk samfund.

OSCE vil også kunne bidrage til at underbygge den politiske reformproces, som regerings-skiftet i *Kroatien* forventes at medføre. OSCE's lokale mission vil kunne medvirke til at overvåge fremskridtene i de planlagte reformer og bistå med flygtninges tilbagevenden. Også her har Danmark bidraget med personale såvel til OSCE's mission i Zagreb som til OSCE's politindsats i Østslavonien.

Det internationale engagement på Det vestlige Balkan søges samordnet inden for *Stabilitetspagten for Sydøsteuropa*, der har OSCE som ramme. OSCE's missioner i regionen skal fungere som et lokalt netværk for arbejdet inden for Pagten. I pagten slås desuden fast, at fortsat international bistand forudsætter respekt for OSCE's normer, ikke mindst hvad angår lige behandling af alle etniske grupper.

Rusland og det tidligere Sovjetunionen.

Der er i OSCE såvel som i andre fora blevet rettet en skarp kritik af den russiske militære indsats i *Tjetjenien*, ligesom Rusland er blevet opfordret til at søge de mange rapporter om grove overgreb på menneskerettighederne efterforsket og i givet fald retsforfulgt. Bestræbelser på at give OSCE en mere central rolle i forsøgene på at løse konflikten, blandt andet gennem etablering af en OSCE-tilstedeværelse i regionen, er længe blevet mødt med modstand fra russisk side.

Danmark har sammen med andre lande understreget, at de klare krav til Rusland fra Istanbultopmødet skal fastholdes. De indebærer blandt andet, at der skal søges en politisk løsning med OSCE's bistand, og at humanitære hjælpeorganisationer skal have adgang til at arbejde uhindret. OSCE's eksisterende mandat i *Tjetjenien* fra 1995 skal også fastholdes. Det er den klare forventning, at en generel åbning for øget international tilstedeværelse i regionen selvfølgelig også vil medføre en tilbagevenden af OSCE's mission. OSCE var fra 1995 som eneste internationale organisation tilstede i Groznyj, indtil sikkerhedssituationen i begyndelsen af 1999 nødvendiggjorde en forlægning til Moskva.

OSCE skal også være rammen om forsøgene på at forhindre, at konflikten spredt sig til andre dele af Kaukasus. Efter anmodning fra den georgiske regering har OSCE's eksisterende mission i *Georgien* indledt overvågning af grænsen mellem Georgien og det tilgrænsende Tjetjenien. Danmark udsender personel til OSCE's ordinære mission i Tbilisi i Georgien.

På OSCE's topmøde i Istanbul opnåedes der – i forbindelse med forhandlingerne om den tilpassede CFE-traktat – enighed om en tidsplan for tilbagetrækning af russiske tropper og udstyr fra *Moldova* og Georgien. OSCE skal – blandt andet via to særligt oprettede fonde – bistå denne tilbagetrækning, ligesom OSCE-missionerne involveres.

Konflikten om den armensk-sprogede enklave *Nagorno-Karabakh* i Azerbajdjan er en af de konflikter, som tidligst kom på OSCE's dagsorden. FN's Sikkerhedsråd har betroet organisationen et særligt ansvar i bestræbelserne på at løse konflikten. På grund af det dybtgående modsætningsforhold mellem konfliktens parter stod de forskellige mæglingsforsøg længe i stampe. Efter flere års diplomatisk indsat både i den særlige Minsk-gruppe og ved formandskabets personlige udsending er det dog nu lykkes OSCE at få parterne i konflikten til at indlede direkte forhandlinger. Når en fredsaftale en dag er på plads, vil det internationale samfund få en vigtig opgave med henblik på gennemførelsen heraf.

Regeringen vil arbejde for, at OSCE også andre steder i Europa med et kritisk øje følger udviklingen i menneskerettighedssituationen og engagerer sig i arbejdet for reform. Det gælder ikke mindst i *Belarus*.

Centralasien.

En stor fremtidig opgave for OSCE bliver at udvikle samarbejdet med de fem centralasiatiske lande (Kirgizistan, Kazakhstan, Turkmenistan, Uzbekistan og Tadjikistan), der alle blev medlemmer af organisationen i 1992. Udfordringen bliver at trække på alle OSCE's instrumenter og erfaringerne fra demokratiseringsprocessen i Central- og Østeuropa for derefter at omsætte disse til den centralasiatiske sammenhæng og udvikle en regional strategi.

OSCE fungerer som forum for udveksling af information mellem landene såvel som mellem de internationale aktører i regionen og medvirker aktivt til at fremme det regionale samarbejde. OSCE's kontorer i Centralasien har et tæt

samarbejde med OSCE's Kontor for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder (ODIHR) og OSCE's Koordinator for den Økonomiske Dimension, der begge gennemfører konkrete projekttaktiviteter. Målet er at udvikle det civile samfund, herunder en fri presse, NGO'er mv. Derfor er bl.a. Danmark med til at støtte, at NGO'er fra Centralasien kan deltage i OSCE-møder og dér både blive hørt og kunne knytte kontakter til NGO'er fra andre lande.

4. SAMARBEJDET MELLEM OSCE'S MELLEM-STATSLIGE ORGANER OG OSCE'S PARLAMENTARISKE FORSAMLING.

OSCE's Parlamentariske Forsamling fik oprindeligen lidt afsides plads i OSCEs liv. De første år blev desuden noget præget af ufrugtbare grænsestridigheder mellem de respektive sekretariater.

Ikke desto mindre har Parlamentarikerforsamlingens årlige møder og vedtagelserne fra disse møder altid udgjort nyttige og væsentlige bidrag til OSCEs virksomhed. Det er derfor naturligt, at styrkelse af samspillet mellem Parlamentarikerforsamlingen og de øvrige OSCE-organer stedse har været en af mærkesagerne i regeringens OSCE-politik.

Det danske formandskab for OSCE i 1997 gav muligheder for at fremme denne politik. Danmark videreførte og forstærkede indsatsen for at drage Den parlamentariske Forsamling ind i OSCEs hovedstrøm. Denne indsats er blevet videreført af senere formandskaber. Danmark har i dette arbejde kunnet støtte sig til en målbevidst indsats fra OSCE-parlamentarikerforsamlingens seneste to præsidenter, Javier Ruperez (Spanien) og Helle Degn (Danmark) med henblik på at udbygge Forsamlingens rolle i OSCE og styrke de bidrag, som den kan yde til Organisationens virksomhed.

Den parlamentariske Forsamling spiller også en aktiv rolle ved OSCEs overvågning af parlamentsvalg, blandt andet på grundlag af en samarbejdsaftale mellem Den Parlamentariske Forsamling og ODIHR indgået på dansk initiativ under formandskabet i 1997. Aftalen indebærer, at præsidenten for Parlamentarikerforsamlingen

eller andre fremtrædende medlemmer heraf står i spidsen for de fleste af OSCE's valgovervågninger.

Danmark tog som formandskabsland også initiativ til at skabe faste rammer for, at OSCE-parlamentarikerforsamlingens præsident kunne overvære og bidrage til drøftelserne ved møderne i OSCEs ministertrojka. Præsidenten for parlamentarikerforsamlingen har også løbende kontakter til de respektive formandskabslande og gennemfører hyppige besøg ved OSCE's missioner. Parlamentarikerforsamlingen knytter desuden med sine nye demokratihold an til OSCE's generelle udvikling i operationel retning. Demokratiholdene består af parlamentarikere fra OSCE's lande og udsendes til forskellige potentielle konfliktområder.

OSCE-topmødet i Istanbul i november 1999 bragte en væsentlig anerkendelse af OSCE-parlamentarikerforsamlingens forøgede rolle i OSCEs virksomhed i de seneste år. Her blev Forsamlingen for første gang beskrevet som en af OSCEs hovedinstitutioner.

I parlamentarikerforsamlingens ramme drøftes ofte en række forslag, der sigter på at nedbringe hvad der opfattes som OSCE's 'demokratiske underskud'. Regeringen støtter generelt bestræbelser på at fremme åbenhed og demokrati i OSCE som i andre internationale sammenhænge. Det er i høj grad lykkedes ved at åbne en lang række OSCE-møder for parlamentarikere og NGO'er, samt ved at skabe et tættere samarbejde i felten.

Regeringen vil også fremover støtte bestræbelser på at tilvejebringe et stadigt bedre og mere frugtbart samarbejde mellem OSCE's Parlamentarikerforsamling og OSCE's øvrige institutioner.

Hermed slutter redegørelsen.

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget)

Redegørelse af 22/3 2000 om etik og genteknologi.

(Redegørelse nr. R 13).

Erhvervsministeren (Pia Gjellerup):

Genteknologien stiller os over for en række etiske og politiske udfordringer. Den nyeste udvikling inden for genteknologien udfordrer os ved at sætte fokus på nogle fundamentale værdier for os som mennesker, herunder vores identitet som unikke enkeltindivider og vores selvbestemmelsesret, ligesom teknologien giver os nye muligheder for at bryde ind i det biologiske kredsløb i naturen.

For regeringen indebærer det, at vi, når vi tager stilling til, hvordan vi vil anvende denne teknologi, er nødt til ikke blot at se på, om anvendelsen fører til øget velstand, men også, om den bidrager til at udvikle et samfund, som vi synes, at det er godt at leve i.

Danmark skal være et samfund, der er præget af høj velfærd og en høj livskvalitet. Et samfund, der giver plads til den enkelte, men som også varetager helheden; og som giver mennesker mulighed for og lyst til at udfolde sig, samtidig med at det tager sig af dem, der har brug for hjælp. Et samfund, der er præget af en åben og demokratisk debat, hvor man viser respekt for hinandens værdier og synspunkter.

Et godt samfund er for regeringen også ensbetydende med et holdbart samfund, hvor økonomisk fremgang går hånd i hånd med et bedre miljø og større lighed i befolkningen med hensyn til beskæftigelse, levevilkår og aktiv inddragelse i samfundet; hvor der tages hensyn til den enkeltes sundhed og sikkerhed, og hvor der vises respekt for det enkelte menneskes selvbe-

stemmelsesret og integritet samt naturens sårbarhed.

Et holdbart samfund er også et samfund, der har et globalt udsyn, og som tager et medansvar for fremtiden. Det er et samfund, der lægger vægt på at bidrage til en udvikling, der fremmer en rimelig fordeling af ressourcer på tværs af landegrænser, og som tager hensyn til kommende generationers muligheder for at opnå en høj velfærd.

Disse visioner for udviklingen af et godt og holdbart samfund bør danne udgangspunkt for vores stillingtagen til, hvordan vi vil håndtere de store udfordringer, samfundet står over for ved overgangen til det globaliserede og vidensbaserede samfund. Det gælder fx de teknologiske gennembrud, vi i disse år oplever inden for informationsteknologien og genteknologien. Disse to teknologier kan på mange måder revolutionere vores samfund. De kan anvendes til at udvikle både velstand og velfærd, men de kan også indebære konsekvenser og risici, som vi gerne vil undgå.

Regeringen mener, at den måde, hvorpå vi håndterer de nye muligheder inden for genteknologien, vil have stor betydning for mange menneskers livskvalitet. Det er derfor nødvendigt at inddrage etiske hensyn i vurderingen af de nye anvendelser, som udviklingen på det genteknologiske område giver mulighed for.

Regeringen mener, at genteknologien indebærer betydelige perspektiver for en positiv udvikling af samfundet, men forudsætningen for, at disse perspektiver kan udfolde sig er, at vi ved konkrete beslutninger om anvendelse af genteknologi overvejer, hvordan vi varetager følgende fire overordnede etiske hensyn (De fire etiske hensyn tager udgangspunkt i BioTIK-gruppens arbejde, jf. gruppens debatoplæg »De genteknologiske valg«, juni 1999, side 121-122. BioTIK-gruppen var nedsat af Erhvervsministeriet).